

Reszel, Edward

Tajne podchorążówki Szkoły Podchorążych Piechoty AK

Przegląd Pruszkowski nr 2, 12-22

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mgr inż. Edward Reszel
-b.podchorąży AK - ppor.rez.WP

Pamięci podchorążych AK

Autor

TAJNE PODCHORAŻÓWKI SZKOŁY PODCHORAŻYCH PIECHOTY AK

1. Wstęp

W okresie po II wojnie światowej powstało wiele publikacji o ruchu oporu skierowanym przeciw najeźdźcom i okupantom, wiele reportaży, opisów a nawet opowiadań i powieści. Podano w nich opisy faktów, relacje zdarzeń, organizację ruchu oporu oparte na materiałach, relacjach uczestników i opisach świadków.

W literaturze tej niepoślednią rolę zajmuje ruch oporu w okupowanej Polsce a wśród tegoż Armia Krajowa.

Na szczególne podkreślenie, może zbyt mało eksponowane w publikacjach, zasługuje fakt zorganizowania i zrealizowania szkolenia kadr oficerów w Armii Krajowej.

Fakt ten jest ewenementem w skali światowej, gdyż tylko w Armii Krajowej zorganizowano i zrealizowano szkolenie oficerów w tajnych Szkołach Podchorążych.

W opracowaniu niniejszym chciałbym zrelacjonować organizację szkolenia w Szkołach Podchorążych Rezerwy Piechoty ZWZ-AK, której sam byłem elewem i absolwentem. Nie mam pełnego rozeznania w szczegółach całości na terenie okupowanej Polski (szkolenie obejmowało tereny okupowanej Polski w jej przedwojennych granicach). Dlatego relację moją opieram o szkolenie na Kursach Szkoły Podchorążych w VI Rejonie VII Obwodu „OBROŻA” (okręg warszawski, rejon Pruszków).

2. Powołanie do życia SPRP-ZWZ-AK

Jeszcze w czasie trwania wojny obronnej w 1939 r, powołane zostało dowództwo do zbrojnej walki podziemnej z okupantem. Rolę dowódczą

Podchorążowie: Róg (E. Reszel) i Ulena (O. Bujwid) Warszawa 1943

w ZWZ-AK spełniała kadra oficerów, podchorążych, podoficerów i żołnierzy WP, zarówno zawodowych jak i rezerwy oraz szeroki krąg patriotów polskich.

Organizowany ruch oporu zwielokrotniał swoją liczebność. Dorastająca młodzież garnęła się do walki z wrogiem.

Dowództwo ZWZ-AK już w maju 1941 roku, z inicjatywy ówczesnego dowódcy płka GROTA-ROWECKIEGO powołało Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty. Dowódca AK był zdania, że: „dobry żołnierz - to młody żołnierz - a młody żołnierz powinien mieć młodego dowódcę”.

3. Program i organizacja szkolenia

Program szkolenia w Szkołach Podchorążych Rezerwy Piechoty ZWZ-AK opierał się o zakres Szkół Podchorążych Rezerwy Piechoty WP i o ich regulamin. Czas trwania - 9 miesięcy, w tym 295 godzin wykładowych + szkolenie w terenie, na zgrupowaniach leśnych (okręg warszawski - w lasach nadleśnictwa Wiązowna, na linii Warszawa - Otwock).

Kandydaci do Szkół Podchorążych musieli posiadać maturę, lub minimum „małą maturę” i kontynuować naukę do osiągnięcia minimum średniego wykształcenia (przeważnie na tajnych kompletach licealnych, uniwersyteckich czy politechnicznych).

ppor. Antoni Kaczyński „Sokół” (drugi od prawej) z podchorążymi (od lewej): ps. „Śruba” - Wacław Dąbrowski, ps. „Ren” - Stefan Samoraj, ps. „Orsza” - Jerzy Zakrzewski w terenie.

Rok 1942

Roczniki szkolenia, tzw. turnusy, dzieliły się na kursy (nr rejonu), a kursy na klasy.

Na czele kursu stał kierownik. Na czele klasy - instruktor.

Rozpoczęcie i zakończenie zajęć zawsze związane było z uroczystościami przedwojennej Rzeczypospolitej.

Elewi i instruktorzy Szkół Podchorążych na czas szkolenia byli wyłączeni z ram organizacyjnych AK. Była to konspiracja w konspiracji.

Kierownikiem kursów Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty VII Obwodu Warszawskiego OBROŻA był (wtedy por.piechoty) Roman GROTKOWSKI - ps.„ERS” (później major AK).

Ewenementem jest (co pokreślałem we wstępie, a świadomie podkreślam jeszcze raz), że spośród wszystkich okupowanych krajów w okresie II wojny światowej, w których zorganizowany ruch oporu walczył z okupantem, jedynie w okupowanej Polsce prowadzono szkolenie oficerów w tajnych Szkołach Podchorążych.

Klasy kursów Szkół Podchorążych składały się z 4-6 elewów. Szkolenie odbywało się 2-3 razy w tygodniu po 3 do 4 godzin.

Zakres szkolenia obejmował:

- regulamin służby wewnętrznej,

- nauka o broni piechoty,
- taktyka,
- topografia,
- dowodzenie,
- walki w terenie,
- walki w mieście,
- walki partyzanckie,
- musztra (ta głównie na zgrupowaniach leśnych).

4. Kursy SPRP-ZWZ-AK w okręgu OBROŻA - rejon Pruszków

Klasy Szkół Podchorążych Rezerwy Piechoty powołano w okręgu VII OBROŻA - Rejon VI - Pruszków już w 1941 roku.

Szkolenie odbywało się jednocześnie w trzech¹ klasach:

- Klasa A - w Pruszkowie
- Klasa B - w Sękocinie
- Klasa C - w Piastowie
- Klasa D - w Pruszkowie.

Każdy turnus, wszystkie kursy, dzieliły się na klasy oznaczone literowo i kryptonimami tak, że w całej Polsce jednocześnie było ich wiele, jednakowo oznaczonych takimi samymi kryptonimami, co miało utrudnić okupantowi rozszyfrowanie organizacji i liczebności szkolenia w razie ewentualnej „wpadki”. Spotygam się z osobami, które lokalizują, że podchorążówka np. AGRIKOLA to była jedna klasa AGRIKOLI w Piastowie 5 osób - a tak nie było.

Instruktorami klas kursów Szkoły Podchorążych w Okręgu VII OBROŻA, Obszaru VI - Pruszków byli:

Klas A - ppor. Jerzy OLEKSIK - ps. HURAGAN²

Klas B - por. Jerzy MAŁACHOWSKI - ps. NAŁĘCZ

Klas C - ppor. Antoni KACZYŃSKI - ps. SOKÓŁ

Ja „trafiłem” do Szkoły Podchorążych w sierpniu 1942 r. Do chwili oddelegowania do Szkoły byłem łącznikiem między Dowództwem Obszaru Pruszkowa a rejonem Magdalenka-Sękocin. Przenosiłem w obie strony rozkazy i meldunki, które od Dowództwa Rejonu Pruszków odbierałem od por. Józefa Bialika - ps. BIAŁY - w jego mieszkaniu w blokach szpitalnych w Tworkach, a przekazywałem w Magdalence, pracującemu w Wolicy gajowemu por. art. stałej Jerzemu Małachowskiemu - ps. NA-

1 W r. 1943 po aresztowaniu ppor. Huragana, powołano klasę D, której instruktorem był plut. pchor. WP Ludwik Ludwikowski, ps. Lis.

2 Początkowo w r. 1941 instruktorem klasy A był por. Józef Bialik ps. BIAŁY

ŁĘCZ, noszącemu wtedy nazwisko Gajdajanko. Podróż taką odbywałem przez 2 lata (od połowy 1940 do połowy 1942) raz na tydzień, bez względu na pogodę, „per pedes”.

Moja klasa A, turnus II, kurs VI składała się z 5 elewów. Byli w niej podchorążowie:

- BOCZKOWSKI Tadeusz - ps. WRZOS - r.1923,
- BUJWID Olgierd - ps. ULEWA - r.1924,
- FILINGER Zdzisław - ps. ROSZAK - r.1922,
- RESZEL Edward - ps. RÓG - r.1922,
- TARGOWSKI Tadeusz - ps. LAWINA - r.1917.

5. Miejsce szkolenia

Zebrania szkoleniowe odbywały się głównie w mieszkaniach rodzin poszczególnych podchorążych i innych użyzanych przez członków Ruchu Oporu.

I tak:

- na ul. Owocowej
róg ul. Kościuszki	- mieszkanie rodziny
podchor. WRZOSA i ULEWY
/byli kuzynami/
- na ul. Stalowej 3 m.6	- mieszkanie rodziny
podchor. ROGA,
- na ul. Ks. Streicha	- mieszkanie podchor. LAWINIE
używał podchor. BURZA,
- w Międzyzlesiu	- mieszkanie rodziny
podchor. ROSZAKA.

Z lokalu w Międzyzlesiu korzystaliśmy głównie w okresach przed lub po zgrupowaniach w lasach nadleśnictwa Wiązownia.

Ze względu na konspirację, w lokalu, w którym odbywało się szkolenie, przygotowano pozory np. gry w brydża (rozdane karty, rozpoczęty zapis) lub inne.

6. Przydziały po ukończeniu szkół

Po ukończeniu Szkół Podchorążych, które odbywały się uroczyście, często przy tzw. lampce wina i nieraz w obecności rodziny elewów, podchorążowie w stopniu kpr. podchorążego dostawali przydział do jednostek. Prawie regułą było, że były to Oddziały Specjalne - OS - Dywersji Bojowej - Kedywu.

Ja po ukończeniu Szkoły dostałem przydział do plutonu 1732 Dywersji Bojowej, na dowódcę drużyny. Dowódcą plutonu był plut. January

Wachulski - ps.ORACZ, z-cą d-cy plutonu był plut. Mateusz Rzeczycki ps.GORYL. Dowódcą kompanii, w skład której wchodził pluton, był por. Zdzisław Chajęcki kryptonim funkcji GAJOWY, ps. ANDRZEJ.

Od tej pory rozpoczęła się moja rzeczywista walka z wrogiem.

7. Akcje sabotażowo-zbrojne

Po moim przyjsciu do plutonu 1732 były organizowane wielokrotnie akcje zbrojne i sabotażowe przeciwko okupantowi. W kilku takich akcjach brałem udział:

- zlikwidowanie agenta Gestapo w Milanówku, ul.Charci Skok, dom niemiecki „DEUTCHESHAUS”, maj 1944 rok,
- spalenie akt kontygentowych w gminie Piastów, czerwiec 1943 r. i maj 1944 r.,
- spalenie akt kontygentowych w gminie Czechowice (obecny Ursus) - czerwiec 1944 r.,
- próba odbicia sierż. Mariana Czarnockiego ps.ŁADA z posterunku policji granatowej w Pruszkowie przy ul.Klonowej,
- udział w akcji zbrojnej powstania w rejonie Sękocin, Magdalenka, Walendów.

8. Osiągnięcia szkolenia

W obwodzie VII OBROŻA, w VI Rejonie Pruszków w okresie 1941 do wybuchu Powstania Warszawskiego w sierpniu 1944 roku były zorganizowane cztery turnusy SPRP-ZWZ-AK:

Turnusy I i III miały pełną obsadę.

Turnusy II i IV niepełne obsady.

Turnus IV nie we wszystkich klasach ukończył szkolenie. Przerwał je wybuch Powstania Warszawskiego.

Ogółem Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty ZWZ-AK ukończyło na terenach okupowanej Polski ponad 4.200 podchorążych. Ocenia się, że żyjących jest ok. 500 w kraju i poza granicami.

Był to kwiat młodzieży polskiej zaangażowany w walkę z wrogiem bezinteresownie, z pobudek patriotycznych. Wielu z nich zginęło w walce zbrojnej, aresztowanych, w obozach koncentracyjnych - wielu poległo w czasie powstania warszawskiego. Jeden z pisarzy polskich określił tę grupę młodzieży mianem KOLUMBÓW.

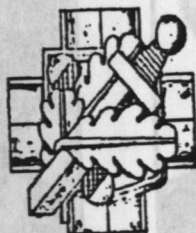
Warszawa, kwiecień 1988 r.

PODCHORAŻOWIE SPRP - ZWZ - AK - REJONU VI - OBROŻA

L.p. Nazwisko i imię	Pseudonim	Turnus-klasa
1. Akajewicz Apolinary	San	II-C
2. Boczkowski Tadeusz	Wrzos	II-A
3. Boczkowski Zdzisław	Orkan	I-A
4. Buczyński Kazimierz	Szpak	IV-C
5. Bujwid Olgierd	Ulewa	II-A
6. Burek Henryk	Hanka	III-C
7. Chałaczkiwicz Mirosław	Daniel	I-C
8. Czelej Jan	Szaruga	I-A
9. Dąbrowski Waclaw	Śruba	II-C
10. Dorożyński Zygmunt	Zygmunt	II-C
11. Długoborski Aleksander	Dzięcioł	IV-D
12. Filinger Zdzisław	Roszak	II-A
13. Gajda Franciszek	Mruk	IV-C
14. Glegolski Henryk	Kozioł	I-C
15. Górkiewicz Tadeusz	Węgorz	IV-C
16. Gutowski Roman	Zabawa	IV-C
17. Jankowski Adam	Adako	I-B
18. Kaczyński Jerzy	Delfin	I-C
19. Kalinowski Włodzimierz	Zorza	I-A
20. Konopacki Ryszard	Bór	II-C
21. Kończak Bogumił	Tęcza	I-A
22. Kosiński Wojciech	Poraj	IV-C
23. Kwaśnicki Zbigniew	Kos	III-C
24. Mikołajczyk Ryszard	Sosna	IV-D
25. Milczarek Józef	Chmura	I-A
26. Myśliborski Tadeusz	Szop	IV-C
27. Pawłowski Leszek	Jur	I-C
28. Piela Władysław	Alejp	IV-D
29. Popielawski Jerzy	Grzyb	IV-D
30. Reszel Edward	Róg	II-A
31. Samoraj Stefan	Ren	I-C
32. Sitkiewicz Wiesław	Piórko	IV-D
33. Stelmachowski Andrzej	Jaźwiec	III-C
34. Styczeń Kazimierz	Smuga	II-C
35. Targowski Tadeusz	Lawina	II-A
36. Wojan Jerzy	Żubr	I-C
37. Wolniak Stefan	Brzask	I-A
38. Zakrzewski Jerzy	Orsza	I-C
39. Ziółkowski Bolesław	Faja	I-B

134

...JAKI CIERPIEĆ I POTĘCZNOŚĆ!
DLA DZIECI TRUDNO WSKAZAĆ
I PRACĘ WSKAZAĆ!
DLA DZIECI ŻYĆ WSKAZAĆ!

PATENT

**NADANIA ODZNAKI PAMIĄTKOWEJ
SZKOŁY PODCHORAŻYCH REZERWY PIECHOTY
ARMII KRAJOWEJ**

**W 150 ROCZNICĘ CZYNU NOCY LISTOPADOWEJ
ORAZ W 40-LECIE POWSTANIA SZKOŁY
PODCHORAŻYCH REZERWY PIECHOTY Z.W.Z.-A.K.**

NADAJE SIĘ

Podchorążemu
Edward Rezel
ps. Rog

WARSZAWA, 3 MAJA 1961

*Asystent jednostki
Tadeusz Topol*

[Signature]
**WŁADYSLAW GOSTOWSKI „ERK” NR 11
KIEROWNIK CURSU S.P.P.-A.K.**

por. Józef Bielik
„Biały”, „Administrator”
jako podchorąży
Instruktor I turnusu kl. A

pchor. Tadeusz Boczkowski
ps. „Wrzos”

pchor. Zdzisław Boczkowski
ps. „Orkan”

pchor. Olgierd Bujnwid
ps. „Ulena”

*pchor. Jan Czelej
ps. „Szaruga”*

*ppor. Antoni Kaczyński
„Sokół” jako podchorąży.
Instruktor wszystkich turnusów
Kl. C*

*pchor. Włodzimierz Kalinowski
ps. „Zorza”*

*kpt. art. Jerzy Małachowski
„Nałęcz”
Instruktor I turnusu Kl. B*

pchor. Józef Milczarek
ps. „Chmura”

pchor. Edward Reszel
ps. „Róg”

pchor. Tadeusz Targowski
ps. „Lawina”

pchor. Włodzisław Kalinowski
ps. „Słońce”